

SS

2037

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

FUNDAMENTALS OF e-BUSINESS

(Commerce Group)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 50

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 144/A ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
psebonline.com

(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਭਾਗ (ਭਾਗ-ੳ, ਭਾਗ-ਅ, ਭਾਗ-ੲ ਅਤੇ ਭਾਗ-ਸ) ਹੋਣਗੇ ।

ਭਾਗ-ੳ

(v) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 6 ਉਪ ਭਾਗ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ/ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ/ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ/ ਭ੍ਰੂਪੱਖੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਭਾਗ-ਅ

(vi) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 7 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 5 ਤੋਂ 10 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ੲ

(vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 8 ਤੋਂ 14 ਹਰੇਕ 4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਸ ਭਾਗ ਤੋਂ ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 15 ਤੋਂ 20 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

psebonline.com ਭਾਗ-ਸ

(viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 15 'ਤੇ 16 ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ 6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ, ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ 3-4 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ੳ

1. (ੳ) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾਂ ਸਹੀ ਹੈ- **psebonline.com** 1
- (ੳ) ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਵੈਬ ਪੇਜਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਇੱਕ ਯੰਤਰ ਹੈ ।
- (ਅ) ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਾਈਲ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।
- (ੲ) ਈ-ਮੇਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਈ-ਮੇਲ ਖਾਤਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।
- (ਸ) ਇਹ ਸਾਰੇ ।
- (ਅ) ALU ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ । 1
- (ੲ) ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ :
- ਨੂੰ ਈਅਰਫੋਨ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 1
- (ਸ) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ :
- ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਗਲੱਬਾਤ ਨੂੰ G2G ਈ-ਕਾਮਰਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 1
- (ਹ) ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਕੀ ਹੈ ? **psebonline.com** 1
- (ਕ) ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਈ-ਟਰੇਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ? 1

ਭਾਗ-ਅ

2. ਬੈਚ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 2
3. ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਕੀ ਹੈ ? 2
4. ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਹਸਤਾਖਰ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? 2
5. ਡਿਜੀ ਕੈਸ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
6. ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ । 2
7. ਈ-ਵਪਾਰ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ ? 2

psebonline.com ਭਾਗ-ੲ

ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

8. "ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ।" ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 4

9. ਲੇਜ਼ਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਇੰਕਜੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ । 4
10. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । **psebonline.com** 4
11. ਸਾਈਬਰ ਕੈਸ਼ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਹਨ ? 4
12. ਪ੍ਰੋਕਸੀ ਸਰਵਰ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਹਨ ? 4
13. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਲਾਭ ਲਿਖੋ । 4
14. ਈ-ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । 4

ਭਾਗ-ਸ

15. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ? 6

ਜਾਂ

ਈ-ਕਾਮਰਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 6

16. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ । 6

psebonline.com ਜਾਂ

ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 6

(Hindi Version)

ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड **144/A** अवश्य लिखें।

(ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।

(iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।

(iv) प्रश्न पत्र के चार भाग (भाग-क, भाग-ख, भाग-ग तथा भाग-घ) होंगे।

भाग-क

(v) प्रश्न सं. 1 में प्रत्येक 1 अंक के 6 उपभाग हैं। प्रत्येक भाग का उत्तर 1-15 शब्दों में दिया जाना चाहिए। वस्तुनिष्ठ प्रश्नों में एक शब्द या एक वाक्य के उत्तर वाले प्रश्न/खाली स्थान भरते/सही अथवा गलत/बहुविकल्पी पसन्द के प्रश्न हो सकते हैं।

psebonline.com

भाग-ख

(vi) प्रश्न सं. 2 से 7 प्रत्येक के दो अंक होंगे। इन प्रश्नों का उत्तर 5 से 10 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

भाग-ग

(vii) प्रश्न सं. 8 से 14 प्रत्येक 4 अंकों के होंगे। इस खण्ड से पाँच प्रश्न कीजिए। इन प्रश्नों के उत्तर 15 से 20 पंक्तियों में दिए जाने चाहिए।

psebonline.com**भाग-घ**

(viii) प्रश्न सं. 15 से 16 आन्तरिक चयन वाले प्रत्येक छः अंकों के होंगे। इन प्रश्नों का उत्तर, उत्तर पुस्तिका के 3-4 पृष्ठों में दिया जाना चाहिए।

भाग-क

1. (क) निम्नलिखित में से कौन-सा सही है- 1
 - (क) सर्च इंजन वेब पेजों को ढूँढने के लिए प्रयोग होने वाला साधन होता है।
 - (ख) आप हर तरह की फाइल को डाउनलोड कर सकते हैं।
 - (ग) ई-मेल भेजने के लिए ई-मेल खाता होना अनिवार्य है।
 - (घ) यह सभी।
- (ख) ALU का पूरा नाम बताओ। 1
- (ग) रिक्त स्थान भरो : 1

..... को ईयरफोन भी कहा जाता है।
- (घ) ठीक तथा गलत लिखें : 1

सरकार तथा नागरिक के मध्य बातचीत को G2G ई-कॉमर्स कहा जाता है।
- (ङ) क्रेडिट कार्ड क्या है ? **psebonline.com** 1
- (च) क्या आप सोचते हैं कि ई-व्यापार में प्रतिभूतियां भौतिक स्वरूप में एक स्थान से दूसरे स्थान पर हस्तांतरित होती हैं ? 1

भाग-ख

2. बैच प्रोसेसिंग सिस्टम की चर्चा करो। 2
3. ब्राउज़र क्या होता है ? 2
4. इलेक्ट्रॉनिक हस्ताक्षर का क्या महत्व है ? 2
5. डिजिकैश से क्या अभिप्राय है ? 2
6. परम्परागत बैंकिंग की परिभाषा दो। **psebonline.com** 2

7. भारत में ई-व्यापार की वर्तमान स्थिति क्या है ? **psebonline.com** 2

भाग-ग

सात प्रश्नों में से कोई पाँच प्रश्न करें :

8. "आधुनिक मनुष्य के अस्तित्व के प्रत्येक क्षेत्र में आई.टी. प्रविष्ट हो चुकी है।" इसकी व्याख्या करो। 4

9. लेज़र प्रिंटर और इंकजेट प्रिंटर में कोई चार अन्तर लिखो। 4

10. ई-कॉमर्स की सीमाएं लिखें। 4

11. साइबर केश के क्या लाभ हैं ? 4

12. प्रॉक्सी सर्वर के क्या लाभ हैं ? 4

13. ई-बैंकिंग के लाभ लिखें। 4

14. ई-व्यापार की सीमाएं लिखो। **psebonline.com** 4

भाग-घ

15. सूचना तकनीक क्या है ? इसकी सीमाएं क्या हैं ? 6

अथवा

ई-कॉमर्स का क्या अर्थ है ? सुरक्षित ई-कॉमर्स के लिए आवश्यक सावधानियों की भी व्याख्या करो। 6

16. भारत में ई-बैंकिंग की स्थिति के बारे में विस्तार से लिखो। 6

अथवा

ई-मार्केटिंग क्या है ? इसके लाभों की चर्चा करो। 6

(English Version)

Note : (i) You must write the subject-code/paper-code **144/A** in the box provided on the title page of your answer-book.

(ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialized as soon as you receive it.

(iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.

(iv) The question paper will have four Parts i.e. A, B, C and D.

Part-A psebonline.com

(v) Question No. 1 consists of 6 subparts carrying 1 mark each. Answer of each part should be given in 1-15 words. Objective type questions may include questions with one word or one sentence answer/ fill in the blanks/true or false/multiple choice type questions.

psebonline.com Part-B

(vi) Question No. 2 to 7 will carry 2 marks each. Answer of these questions should be given in 5 to 10 lines.

Part-C

(vii) Question No. 8 to 14 will carry 4 marks each. Attempt total **five** questions from this part. Answer of these questions should be given in 15 to 20 lines.

Part-D

(viii) Question No. 15 and 16 will carry 6 marks each with internal choice. Answer of these questions should be given in 3-4 pages of the answer-book.

Part-A

1. (a) Which of the following is true : **psebonline.com** 1
 - (a) Search engine are the tools for locating web pages.
 - (b) You can download every type of file.
 - (c) E-mail account is necessary to send an e-mail.
 - (d) All of these
- (b) What is the full form of ALU ? 1
- (c) Fill in the blank :
..... are also known as Earphones. 1
- (d) Write true or false :
Interaction between Government and its citizens is called G2G E-commerce. 1
- (e) What is credit card ? 1
- (f) Do you think that securities move physically in E-Trading ? 1

Part-B

2. Discuss Batch Processing Systems. 2
3. What is a Browser ? **psebonline.com** 2
4. What is the significance of electronic signature ? 2
5. What is meant by digi cash ? 2
6. Define Traditional Banking. 2
7. What is present status of E-Trading in India ? 2

Part-C

Do any *five* questions out of seven questions : **psebonline.com**

8. "I.T. has entered every sphere of existence of modern man." Explain it. 4
9. Write any four differences between Laser Printer and Inkjet Printer. 4
10. Write limitations of E-Commerce. 4
11. What are benefits of Cyber Cash ? 4
12. What are the benefits Proxy Server ? 4
13. Write advantages of E-Banking. 4
14. Write limitations of E-Trading. 4

psebonline.com Part-D

15. What is Information Technology ? What are its limitations ? 6

or

What is the meaning of E-Commerce ? Also explain precautionary measures required for secure E-Commerce. 6

16. Write in detail about the status of E-Banking in India. 6

or

What is E-Marketing ? Discuss its advantages. 6

psebonline.com